

Vad berättar barn om Internet, IT och mobiltelefoner?

En studie av samtal och mejl till BRIS



BRIS
BARNENS RÄTT I SAMHÄLLET

Innehåll

Bakgrund och sammanfattning	3
Metod	4
Resultat	4
1) Kärleks- och kamratrelationer	5
2) Kränkningar och hot	6
3) Internet- och datoranvändning.....	7
4) Sexuellt relaterat.....	8
5) Oro för andra jämnåriga	9
6) Allmänna frågor om Internet.....	10
7) Psykisk ohälsa	11
8) Föräldrars IT.....	11
9) Annat.....	12
Diskussion	12
Personliga bilder och filmer.....	12
Mobbning.....	13
Anonymitet och distans	14
Psykisk ohälsa	14
Vuxengaranti även på Internet	14

Bakgrund och sammanfattning

"Det unga internet" är ett delvis EU-finansierat projekt om säkrare användning av Internet bland barn och unga. Projektet bedrivs av Medierådet i samverkan med BRIS sedan våren 2007. Med anledning av detta projekt har BRIS sökt efter fördjupad kunskap om BRIS kontakter med barn och ungdomar som är relaterade till Internet, IT och mobiltelefoni. Eftersom barns och ungdomars liv alltmer präglas av Internet, IT och mobiltelefoni handlar också alltfler av BRIS kontakter med barn och ungdomar om detta.

Vid en genomgång av BRIS stödjande kontakter med barn och unga under 2006 hittades 1 130 kontakter som på något sätt handlat om IT-relaterade frågor eller problem.

De 1 130 kontakterna kategoriserades i nio olika områden. Det enskilt största området var "kärleks- och kamratrelationer" som samlade 30 procent av kontakterna. Det näst största var "kränkningar och hot" som tillsammans med "sexuellt relaterat" samlade ca 30 procent av materialet. Områdena "Internet- och datoranvändning" och "allmänna frågor om Internet" svarade för drygt var femte kontakt. Ett ytterligare betydande område (10 procent) var "psykisk ohälsa".

I resultatredovisningen beskrivs och exemplifieras innehållet i kontakterna under varje område.

De IT-relaterade kontakter har många likheter med BRIS samlade kontakter med barn och unga. Ungefär samma ålder, samma könsfördelning och samma grundproblematik.¹ Vissa skillnader kan ändå noteras. Det är bland de Internet- och IT-relaterade kontakterna relativt vanligare med olika former av utsatthet som mobbning, kränkningar och ofredanden.

Medan kontakter om psykisk ohälsa förekommer i något mindre utsträckning. Familjekonflikter, som tydligt är den vanligaste anledningen till kontakt bland BRIS samlade kontakter, är inte alls lika framträdande bland de Internet- och IT-relaterade kontakterna.

Utifrån materialet finns några teman som är viktiga att diskutera kring:

- Problematiken kring personliga bilder och filmer på Internet och i mobiltelefon verkar ligga till grund för stor oro och skada
- Mobbningen sprider sig genom Internet och mobiltelefoner, och måste hanteras med samma allvar
- Internets och mobiltelefonens relativa anonymitet skapar utrymme för utsatthet och övergrepp
- Barn och ungdomar använder Internet till att hantera sin psykiska ohälsa, vilket både kan vara konstruktivt och destruktivt
- Vikten av att skapa en vuxengaranti även på barns vardagliga virtuella arena

¹ Se BRIS-rapporten 2007 (www.bris.se) för mer info om BRIS samlade kontakter med barn och unga.

BRIS vill betona att Internet, IT och mobiltelefoni idag är en fullkomligt naturlig del av barns och ungdomars vardag, och att det långt ifrån bara är något som är till ondo – tvärtom.

Samtidigt rör det sig om väldigt kraftfulla verktyg, där det gäller att vuxna omkring finns med i dialog med barnet. För att tillsammans skapa ett trevligare och säkrare Internet.

Metod

Utgångsmaterialet bestod av sammanlagt 21 273 stödjande och utförligt dokumenterade kontakter som BRIS hade med barn och unga under 2006. Dessa bestod av 11 588 samtal och 9 685 mejl. Fyra av fem handlade om flickor. Medelåldern var drygt 14 år.²

För att hitta de kontakter som på något sätt berört Internet eller annat IT-relaterat gjordes en textsökning i mejltexter och samtalsbeskrivningar på ett större antal Internet- och IT-relaterade ord och begrepp². På detta sätt hittades sammanlagt 2 130 kontakter. Bland dessa gallrades 1 130 kontakter fram, som på ett mer direkt vis relaterade till Internet eller IT, vilket utgör 5 % av BRIS samlade kontakter med barn och ungdomar 2006.

Dessa kontakter kategoriserades sedan under ett antal rubriker som hämtades från tidigare studier eller utkristalliserades under arbetets gång. Dessa rubriker blev följande. "kärlek- och kamratrelationer", "kränkningar och hot", "Internet- och datoranvändning", "sexuellt relaterat", "oro för Internetrelationer", "allmänna frågor om Internet", "psykisk ohälsa", "föräldrars IT" och "annat".

Resultat

Av de 1 130 identifierade kontakterna berörde 1 055 (93%) Internet/datorer och 111 (10%) sms/mobiler.

Könsfördelningen var 86% flickor, 14% pojkar – vilket innebär en liten överrepresentation av flickor, jämfört med BRIS samlade kontakter.

Medelåldern var 14,3 år - som i stort sett är exakt den samma som för BRIS samlade kontakter.

Även boendet var ganska likt det för alla BRIS samlade kontakter – något fler bodde i kärnfamilj eller delat boende, något färre i styvfamilj, familjehem eller behandlingshem.

De 1 130 kontakterna kategoriserades inom nio områden. Här är dessa sammanfattade i ett diagram. Nedan utvecklas varje område. Och direkta exempel ges från BRIS-mejlen och Barnens Hjälptelefon.

² Dessa var: blogg, chat, community, data/dator, hemsida, internet, mail/mejl, msn, nätet, mess, sajt/site, sms samt ett antal namngivna sajter som apberget.se, blip.se, habbo.se, hamsterpaj.net, kamrat.nu, lunarstorm.se, playahead.se, skunk.nu, snuttis.com och snyggast.se [+ div ytterligare stavningsvarianter av några ord, t.ex. tjatt]

Område	Antal kontakter	Andel av de studerade barnkontakterna
1) Kärleks- och kamratrelationer	334	30%
2) Kränkningar, hot mm	213	19%
3) Internet-/datoranvändning	171	15%
4) Sexuellt relaterat, bilder mm	129	11%
5) Oro för nätrelation	72	6,40%
6) Info, frågor om Internet mm	70	6,20%
7) Psykisk ohälsa	54	4,80%
8) Föräldrars IT	52	4,60%
9) Annat	76	6,70%
n =	1130	

1) Kärleks- och kamratrelationer (334 st, 30%)

Detta är den enskilt största kategorin. Det handlar om alla aspekter av relationer till jämnåriga där Internet, datorer och mobiltelefoner spelar en avgörande roll. Det kan t.ex. handla om:

- Att vara ihop enbart över Internet, kanske med många geografiska mil mellan varandra.
- Att göra slut enbart via mejl, msn eller sms.
- Skillnader mellan Internet respektive IRL³; hur man är och hur man umgås.
- Problem och möjligheter med att inom ramen för Internets relativa anonymitet kunna vara "någon annan", låtsas eller luras.

- Exempel 1⁴:
Mejl från kille, 14 år:

Jag har chattat med en tjej i snart 1,5 år, och vi har så himla mycket gemensamt! Jag kan ligga i flera timmar å bara prata, å prata, å prata med henne! Hon är så fin och snäll och rolig å allt sånt förutom en sak! jag vet inte hur man kan prata med sina föräldrar om sånt här. pappa är jätterädd för "internetfolk" och tror att alla jag chattar med heter ralf och är 58 år!

³ IRL = In Real Life, dvs vad som förekommer i verkliga livet (till skillnad från på Internet)

⁴ Alla exempel i denna studie är autentiska men redigerade för att skydda barnets identitet och integritet.

Exempel 2

- Mejl från tjej, 13 år:

...Nu älskar jag en kille som jag inte känner så jättebra... Vi chattade lite på internet, och vi bestämde träff... så träffades vi, och vi gjorde inte så mycket .. sen när jag åkte hem och vi chattade ville han träffa mej igen .. Sen började han undvika mig... Sen frågade jag på internet varför han gjorde det för jag fick inget bra tillfälle att fråga på fritidsgården... då sa han att han inte älskar mig längre. Jag tycker det är konstigt, man kan ju inte bara sluta älska någon sådär, han verkar inte veta riktigt vad kärlek är...

2) Kränkningar och hot (213 st, 19%)

Det handlar om mobbning, kränkning, diskriminering och hot som på något sätt har skett via Internet eller mobiltelefon. Hälften av dessa kontakter handlar just om mobbning. Främst har mobbningen skett via Internet, på till exempel communities, chattar eller genom mejl. Men en stor del har istället skett via mobiltelefon och sms.

Mer specifikt har det handlat om följande:

- Att någon skriver kränkande saker i mejl, på chattar, i dag-/ gästböcker eller uttryckt det i sms eller på annat sätt genom mobiltelefonen.
- Att någon sprider falska rykten.
- Att någon utger sig för att vara någon annan och på så sätt kränker denne.
- Att någon på motsvarande sätt skickar sms anonymt (medan det gick) eller med falskt namn.
- Att någon hotar med att sprida uppgifter och bilder på nätet eller hotar med konsekvenser IRL.
- Att mejlskrivaren själv är den som skrivit något taskig eller oövertänt.
- Att man har svårt att riktigt skydda sig. De flesta vet att man kan blocka eller ta kontakt med ansvariga på sajterna, men detta räcker eller fungerar inte alltid.

För övrigt kan man just bland kontakterna inom området "kränkningar och hot" se att

- könsfördelningen är än mer ojämn – dvs att det är ännu mer vanligt att det handlar om flickor (91%)
- Medelåldern är några månader yngre (13,9 år)
- De som står för kränkningarna ofta formerar sig i grupp
- I var sjätte av just dessa kontakter diskuteras polisanmälan
- Det handlar mest om vad som sker via Internet/IT, men även om effekter IRL efter kontakter via nätet

Exempel 3

Mejl från kille, 14 år:



”Hej! Jag vill ha hjälp. Jag är ovän med en annan kille och på msn så skriver han att jag är en bög mm och att jag ska få stryk i skolan... Mamma vet om det och hon säger att jag ska säga till honom nästa gång hon skriver nåt sånt. Men är det enda sättet?! Jag vill inte hamna i slagsmål i skolan, vad ska jag göra?!”

Exempel 4

➤ Mejl från tjej, 13 år:

Hej! Jag har gjort en väldigt osmart sak som jag skulle behöva prata med nån om.. det var såhär... Jag chattade med en kille som jag inte kände... han verkade inte jätteschysst, men inte heller taskig. Han frågade om mitt mobilnummer... jag ville inte ge honom det, men jag orkade inte bry mej så jag gav honom det... Nästa dag ringde han mej och sa åt mej att jag skulle ta på mej själv och sånt.. jag sa att jag var upptagen och la på. Han ringde igen på kvällen och sa att om jag inte gjorde sakerna som han sa så skulle han lägga ut mitt nummer på internet. Nu vet jag inte vad jag ska göra, jag vågar inte svara när det är "dolt nummer" som ringer på mobilen, och varje gång jag ser en kille så börjar jag tänka på det. Snälla, svara!

3) Internet- och datoranvändning (171 st, 15%)

Det handlar om olika former av problem eller funderingar kring själva användandet av Internet, dator och mobiltelefon:

- Datoranvändning i förhållande till föräldrar – att föräldrarna sätter gränser, har bestämt om datorförbud och så vidare.
- Egna funderingar över det egna användandet; om det är för mycket, om man är beroende etc.
- En pojkväns datormissbruk och hur man kommer i andra hand i förhållande till detta.
- Hur datortillgången styr umgänget med och boendet hos respektive föräldrar efter skilsmässa.
- Netiquette – alltså hur man bör bete sig på Internet.
- Hur etablerad och nödvändig Internet och IT är och hur hårt ett datorhaveri, datorförbud eller ej tillgång till dator drabbar barnet.

Exempel 5

- Mejl från tonårskille:

Hej, jag är extremt datorberoende. Men vill samtidigt inte vara det... Hade ett löfte med mamma och pappa, kunde inte hålla det....Jag ligger även efter mycket i skolan, och är jätteledsen. Jag har försökt massa gånger att komma överens med mamma, pappa, att lova att inte sitta lika mycket vid datorn men KAN bara inte sätta läxor/plugg framför datorn. Går bara inte...

Exempel 6

- Samtal med kille, 16 år:

Kille som berättade att hans mor och han hade grälat för att han använde datorn för mycket. Modern hade tagit ifrån datorn som han hade köpt för egna pengar och tvingat honom läsa 100 sidor i en bok. Han kände att detta var utpressning. Hade ingen lust att läsa över huvudtaget. Undrade om modern verkligen kunde göra så här.



4) Sexuellt relaterat (129 st, 11%)

Det handlar om problem och berättelser som på olika sätt är sexuellt relaterade. Det kan vara fråga om ofredanden och utnyttjanden, och om bilder som lagts ut på Internet. I vissa fall även prostitution.

- En stor majoritet av kontakterna inom denna kategori handlar om hur olika former av bilder används. Att man har lagt ut bilder på sig själv på Internet, visat sig i webcam, skickat foton genom mobilen eller blivit tjuvfotograferad. Och vidare om spridningen av dessa bilder, och vad det har lett till
- Några exempel finns på flickor som berättar hur säljer sig själva på eller via Internet

- Det förekommer även positiva exempel, t ex där en sexuellt relaterad kontakt via Internet upplevts som ett bra sätt att lära känna varandra
- En del av kontakterna handlar om konsekvenser IRL

Exempel 7

- Samtal med flicka, 15 år:

För en vecka sedan var hon uppkopplad mot msn och chattade via webbkamera med en 16-årig kille. Efter en stund säger han att han hackat sig in i hennes dator och stulit hennes lösenord och om hon inte visade bröst eller string så skulle hon inte få tillbaka sitt konto. Efter att hon först kollat att det var sant kände hon sig tvingad att visa honom eftersom hon har alla sina kompisar där. Nu kände hon sig äcklig och skämdes. I veckan har hon tappat matlusten och intresse för det mesta. Ikväll berättade hon för mamman som tyckte att hon behövde prata med någon mer vuxen. Hon funderar på om hon kan anmäla honom? Kanske till msn och/eller polisen?

Exempel 8

- Mejl från tjej, 13 år:

”Jag visade mig i web cam för en kille, som säger han är 14 (vet ej om det är sant) ... jag är nu rädd att han lägger ut det på internet eller vad som helst. Jag vet ej varför jag gjorde det, jag tror att det kändes som om jag var vacker, asså det va ett himlans tag sen en kille sa att jag va fin eller så ... Jag vet att det var fel o så”

5) Oro för andra jämnåriga (72 st, 6,4%)

Detta är ett ganska litet och specifikt område där det handlar om olika varianter på när barnet eller den unge tror sig vara den enda som känner till någon annans allvarliga problem – till exempel självmordsplaner. Och att barnet inte vet hur den ska agera, eller helt enkelt inte kan agera på grund av avstånd eller att man inte känner personens identitet IRL.

Exempel 9

- Mejl från tjej, 15 år:

Hej. Jag är en tjej på 15 år som sitter ganska mycket framför datorn och idag fick jag kontakt med en kille på msn som har allvarliga problem. Han har självmordstankar och har försökt ta sitt eget liv... jag vill hjälpa honom men vet inte hur! snälla hjälp mig, jag vet inte vad jag ska göra!?

Exempel 10

- Mejl från tjej, 15 år:

Jag har fått kontakt med en tjej på msn som jag aldrig träffat förr och som berättar att hennes pappa våldtagit henne. Jag har frågat om jag får berätta det för mamma och om vi kan hjälpa henne och hon har sagt att det är ok. Hon har gett mig sitt mobiltelefonnummer. Jag har frågat om hon inte talat med andra vuxna, t ex en skolkurator men hon är rädd för att hennes pappa skall få reda på att hon talat med andra... Nu undrar min mamma och jag hur vi kan hjälpa henne?..

6) Allmänna frågor om Internet (70 st, 6,2%)

Här samlas alla kontakter som berör mer allmänna frågor om Internet, sms, mobiltelefoner och datorer.

- Hur och var man kan hitta information på Internet?
- Hur man undviker oönskade platser på Internet, och hur man gör om man ändå hamnat på sådana?
- Hur man gör med teknik eller kommunikation som inte fungerar?
- Hur man skyddar sig - mot intrång, mot att visa var man surfat och så vidare
- Rädslor om att på något sätt ha lämnat ut sig, och vad som kan hända på grund av det

Exempel 11

- Samtal med pojke, 13 år:

Pojke orolig för att han hade gett ut sitt nummer till en kille på msn. Han ville inte ha någon kontakt med honom och undrade hur han skulle göra.

Exempel 12

- Mejl från kille, 13 år:

En dag när jag satt vid datorn så kom en pop-up grej med en naken tjej på. Jag fick tillfälligt hjärnsläpp och tryckte på en länk, och så höll jag på i några minuter innan jag kom på vad jag gjorde. Nu har jag jättedåligt samvete och varje gång mina föräldrar ropar på mig blir jag skitskraj. Vad gör jag?

7) Psykisk ohälsa (54 st, 4,8%)

Här handlar det om kontakter där barnen och ungdomarna berättat hur de använder Internet till att beskriva, diskutera och jämföra olika uttryck för sin egen psykiska ohälsa.

- Den psykiska ohälsan det handlar om kan vara alltifrån en mer allmän nedstämdhet till rena självmordsplaner
- Många beskriver hur de utbyter erfarenheter kring skärande och ätstörningar
- De använder sig av chattar, communities, grupper eller mejl
- Självklart *handlar* också kontakterna om barnets psykiska ohälsa. Barnet beskriver ofta utförligt sin psykiska problematik för BRIS

Exempel 13

- Mejl från tjej, 14 år:

"Jag vill ta självmord.. eller.. en del av mig vill det fast inte en annan. Jag å en kompis hittade en sida på internet... där stod det i princip allting som finns att veta om just självmord... det stod typ om förberedelser och även många olika sätt att göra det på och hur lång tid det tog innan man dog å så..

Exempel 14

- Mejl från tjej, 12 år:

heej. jag har sedan några veckor sen börjat känna mig ensam, rädd, tom och dum. Jag vet inte vad jag ska göra längre. Jag är medlem på lunarstorm, och där så har jag berättat i en dagbok hur jag känner och tänker på just nu.. och då har flera skrivit till mig och sagt att dom älskar mig och att jag inte ska ta självmord och massor med såna saker.

8) Föräldrars IT (52 st, 4,6%)

Det handlar om oro eller frågor kring föräldrars eller andra vuxnas användande av Internet, sms eller datorer.

Till exempel:

- Man upptäcker att pappa porrsurfar
- Man upptäcker att den ena föräldern vänsterprasslar (som den andra föräldern inte vet om...) genom att man sett förälders sms eller mejl
- Man förstår att en förälder söker kontakter via Internet, (för) snart efter en skilsmässa
- Föräldern "sitter fast" framför datorn och är inte tillgänglig eller tar inte föräldraansvar

Exempel 15

- Samtal med tjej, 14 år:

Berättade att hennes pappa går in på porrsidor på nätet. I övrigt är han "en bra person på alla vis". Hon ser upp till honom, men känner sig nu äcklad och besviken. Hon är rädd för att mamma ska upptäcka det. Hon vågar inte prata med pappa, är rädd att han blir sårad. Har funderingar på att blockera sidorna, men då upptäcker han ju att hon vet...

Exempel 16

- Mejl från tjej, 13 år:

Hejsan. Jag tror jag vet att min pappa är otrogen. När jag kollade på hans privata mobil och läste hans sms så var det från en tjej, där det stod en massa, att jag saknar dig dom här 4 dagarna framför oss, lalala. Men jag har inte berättat det för mamma eller nån kompis, för det känns pinsamt och jag gråter innerst inne men visar det inte, och vet inte alls hur jag ska göra...

9) Annat (76 st, 6,7%)

Här samlas en rad olika frågor eller problem som inte naturligt hamnat under någon av kategorierna ovan.

Exempelvis kan det handla om:

- Skillnaden mellan mejl och samtal till BRIS
- Hur msn underlättade en stödjande kontakt mellan ett barn och en lärare
- Hur föräldrar "kommer på" barnet genom att se vad barnet skrivit eller var det varit på Internet
- Hur någon blivit "hackad". Eller själv hackat, och har dåligt samvete för det
- Att man hittat test på Internet som ger en diagnos (ofta "psykiatrisk") eller andra resultat som skapar oro
- Att man letar efter självmordspiller på Internet
- Ungar efterfrågar och förklarar behovet av nätbaserat stöd, behandling eller terapi

Diskussion

Personliga bilder och filmer

Det är inte en avgörande del av kontakterna som handlar om att andra eller barnet själv lägger ut personliga bilder eller filmer. Man hittar detta tema i synnerhet som en stor majoritet av de 11 procenten inom området "sexuellt relaterat". Samtidigt verkar det vara så att detta med personliga bilder och filmer är det som ger upphov till mest oro och skada hos barnen och ungdomarna.

Man kan fundera kring vad det är för drivkrafter som leder till att man till exempel lägger ut utmanande bilder på sig själv för alla titta på eller inför webcam klär av sig för en mer eller mindre främmande person. (se exempel 7 och 8). Handlar det om att

man inte känner sig tillräckligt sedd, tillräckligt uppskattad IRL? Ofta känner nog barnen och ungdomarna väl till riskerna, men något i stundens ingivelse gör att man träder över den där gränsen. Ibland rör det sig säkert också om ett noga övervägt risktagande.

I vilket fall är det värt att notera och diskutera med barn och ungdomar hur hårt det kan drabba, i synnerhet detta faktum att en bild på Internet aldrig går att ta bort. Ingen kan hindra den att vara tillgänglig i oöverskådlig framtid, tillgänglig i sammanhang man inte själv har någon som helst kontroll över.



Mobbning

Hälften av de 19 procenten av kontakterna under rubriken "kränkningar och hot" handlade om mobbning. Det mobbas både genom chattar, communities, dag- och gästböcker samt mejl och sms. I stort handlar det om ungefär samma sak som vanlig mobbning på skolgårdar och skolkorridorer – alltså samma form av diskriminering, kränkningar och hot. Fast på en annan vardaglig arena. Istället för att aldrig bli bjuden på några fester, så blir man stoppad att delta i roligaste gruppen på Lunarstorm. Istället för glåpord bakom ryggen i klassrummen får man taskiga sms eller inlägg i sin gästbok. Den stora skillnaden är att detta kan drabba barnen var som helst och när som helst – ett sms kan dyka upp när man tycks som mest skyddad tillsammans med familjen en lördagskväll framför teven, ett meddelande på msn kan dyka upp i ens dator i ens rum när man har sin alldeles egna stund strax innan läggdags.

Till stora delar måste mobbning via Internet och sms hanteras på samma sätt som vanlig mobbning. Samtidigt innebär denna form av mobbning en extra utmaning för barnet som drabbas och de vuxna omkring som ska hjälpa till. Effekterna och följderna blir delvis annorlunda, och det mobbade barnets upplevelse måste förstås utifrån det.

Anonymitet och distans

Anonymiteten och möjligheten att hitta på en identitet på Internet kan förstås ge utrymme för ett harmlöst eller till och med kreativt testande. Ett testande som kan vara en konstruktiv del av barnets identitetsskapande. Samtidigt ger det utrymme för en utsatthet också. Det mest självklara att nämna är de tillfällen då äldre män utger sig för att vara jämnåriga, och på det viset lockar till sig unga flickor, s k sexuell grooming. Fast även när alla känner till varandras verkliga identitet, så är det som att det faktum att det äger rum på Internet skapar en form av anonymitet eller distans. Möjligen är det denna distans som är förklaringen till att barn och unga (och även vuxna) tenderar till att lättare ta till kränkningar och hot på Internet än IRL (se exempel 4). Kanske är det också denna distans som gör att det blir så mycket lättare att flåka ut sig i både text och bild; att berätta om sina innersta självmordstankar (se exempel 9, 13) eller lägga ut den där utmanande bilden på sig själv (se exempel 8).

Psykisk ohälsa

BRIS-mejlen är i sig ett slående exempel på hur man använder Internet till att hantera sin psykiska ohälsa. 30 procent av alla samlade kontakter i BRIS-mejlen handlade 2006 om barnets psykiska ohälsa. Att skriva till BRIS-mejlen blir alltså många barns och ungdomars sätt att hantera sin psykiska ohälsa just via Internet.

Bortsett från detta visar denna fördjupning att det är en hel del barn och ungdomar som på andra sätt använder Internet för att hantera sin psykiska ohälsa. På Internet finns det flera seriösa sajter som ofta på både ett bra och konstruktivt sätt ger råd kring psykisk ohälsa. Fast det som framför allt visar sig i fördjupningen är hur barn och ungdomar använder *varandra* på Internet för att få stöd och råd.⁵ Ibland kan även detta upplevas som en god hjälp till självhjälp, då de kan få många fina bekräftelser (se exempel 14). Men många av dessa kontakter tenderar tyvärr att bli missriktade eller till och med direkt destruktiva (se exempel 13). Det kan då handla om att barnet får tips på hur de ska skära eller svälta sig själv på lämpligast vis.

Vuxengaranti även på Internet

BRIS utgångspunkt är att barn och ungdomar ska kunna ta kontakt med BRIS via BRIS-mejlen och Barnens Hjälptelefon om vad de vill – det behöver inte vara på grund av ett problem just. Men de som väljer att ta kontakt med BRIS gör det ändå oftast för att berätta om, få reflektioner kring och ta emot stöd och råd just kring ett speciellt problem. Detta visar sig förstås tydligt även i denna studie kring Internet- och IT-relaterade kontakter. Det är en svårhanterlig, problematisk och närmast skrämmande bild av Internet som målas upp. Därför är det i sammanhanget viktigt att betona just hur självklar och naturlig del Internet och IT är för barn och unga idag. Och att det för det mesta är en fantastisk källa till glädje, identitet, kreativitet, utveckling, lärande, samhörighet och gemenskap. Det ger möjligheter och chanser för många barn och ungdomar, som annars inte skulle vara att tänka på.

Internet och IT är samtidigt ytterst kraftfulla redskap. En kraftfullhet som både kan användas konstruktivt och destruktivt. I vilket fall går det knappast att välja bort längre. Istället handlar det om att lära sig hantera det hela, och med det förstå de

⁵ BRIS Diskussionsforum är ett exempel på detta. Se www.bris.se

risker som finns. Och detta att lära sig hantera och förstå gäller givetvis barnen och ungdomarna, men kanske i ännu högre utsträckning alla vuxna omkring – föräldrar, lärare, idrottsledare, kuratorer med flera.

En övergripande bild man får av den här fördjupningen är att det saknas närvarande och ansvarstagande vuxna omkring barnen i deras nyttjande i vardagen av Internet och IT. Om det finns en vuxen där, beskriver barnen och ungdomarna ofta hur den vuxna inte vet hur den ska hantera den problematik som kommer av Internet och IT. Precis som vid all annan del av vardagen vill BRIS peka på alla barn och ungdomars rätt till en vuxengaranti. Att varje barn och ungdom ska garanteras tillgång till närvarande och ansvarstagande vuxna - både hemma, i skolan och på fritiden.

BRIS menar att en väg till ett säkrare Internet och IT för barn och ungdomar är att det skapas bättre möjligheter för barnen och ungdomarna att skaffa sig information och kunskap på området. Och att de därmed ska kunna hantera dessa kraftfulla verktyg klokare och bättre. Men kanske ännu viktigare är som sagt att alla *vuxna* skaffar sig denna information och kunskap. Den bästa vägen till detta ligger närmare än man tror – nämligen genom barnen och ungdomarna själva.

För de flesta föräldrar och andra vuxna omkring barn och ungdomar är det självklart att man genom nyfikna frågor och direkt närvaro håller sig à jour med vad barnen gör och hur de har det i skolan, hos kompisar, på fritidssysselsättningen och så vidare. Om man vill vara en viktig vuxen för barn och ungdomar så är det självklart att man också måste visa nyfikenhet för och vara närvarande i deras vardag på Internet. Att man bär på en vilja och förmåga att dela en del av också denna tillvaro med dem.

Att främja en dialog mellan barn och vuxna, i detta fall om sådant kring Internet och IT, är något av BRIS viktigaste uppgifter. Att barnen och ungdomarna får möjlighet att berätta och diskutera om detta på BRIS-mejlen och Barnens Hjälptelefon är ett väldigt tydligt sätt att skapa möjligheter för just den här viktiga dialogen. Men BRIS vill också betona vikten av den vardagliga dialogen hemmavid eller i skolan eller var helst barnet och ungdomen rör sig. För denna form av vuxengaranti har alla vuxna ansvar.

/Juni 2007

Peter Irgens, projektledare "Det unga internet"

Thomas Jonsland, projektledare BRIS-chatten

